

(Данас, 07.02.2009.)

Један пријатељ поставио је недавно наизглед наивно питање: „Шта је новац? Како да знам да могу веровати да вреди онолико колико пише да вреди?“ На почетним часовима економије учимо да је новац средство за размену. Али зашто ми то прихватамо? Банкноте су само комади папира с бројевима одштампаним на њима.

У банкноте верујемо јер смо заједнички одлучили да верујемо влади кад каже да 100 јесте 100, а не 10 или 50. Новац је, стога, ствар поверења, без којег ниједно друштво не може да функционише.

Баш као што се придржавамо наређења наших лидера да се боримо и умиремо јер верујемо у њихово расуђивање, ми своје каријере и свој новац поверавамо онима који воде Ситигруп и Голдман Сакс и другим таквим банкама, јер верујемо да ће њихови руководиоци бити поштени према својим намештеницима и клијентима и часни у својој пословној пракси. Ми не одрастамо желећи да радимо за ниткове и лажове.

Једном кад то поверење нестане, догађају се лоше ствари. Новац престаје да има кредибилност. Руководиоци постају личности достојне презира, или нешто горе.

Док ово пишем, инфлација у Зимбабвеу достигла је незамисливи (ако не и неизговорљиви) ниво од више од 500 трилиона одсто. Један трилион је милион билиона. Пре годину дана, инфлација је била „само“ 100.000 одсто. То је оно што се догађа кад поверење нестане.

Срећом, Зимбабве није земља због које стварне последице може осетити светска

Пише: Син Минг Шо
субота, 07 фебруар 2009 17:01

стабилност. Али су то били Вајмарска република и Кина из 1940-их. Прва се определила за Хитлера, а друга за Мао Цедунга да би успоставиле поверење. Ризици су очигледно јасни.

Да ли сада видимо ерозију поверења у Америци и Уједињеном Краљевству?

Први знак упозорења појавио се 2001. с банкротством фирме Енрон у Сједињеним Државама. Иза њених лажних рачуна стајао је Артур Андерсен. Сада се испоставља да индијском Сатјаму, чији је ревизор био Прајс Вотерхаус Куперс, недостају милијарде у кешу. Ако се не можемо ослонити на најбоље ревизоре, можемо ли наставити да верујемо овлашћеним рачуновођама?

Агенције за процену рејтинга акција издавале су лажне рејтинге компанијама сумњивог здравља. Хоћемо ли икад поново моћи да верујемо троструком А рејтингу који је издао, рецимо, Мудиз?

Банке су држале наш новац да би био сигурнији још од 14. века, када су ту праксу измислили Флорентинци. Ројал бенк ов Скотленд, основана 1727, кад је лаиссез-фаире филозоф Адам Смит имао само четири године, управо је постала социјалистичко предузеће у државном власништву захваљујући некомпетентним руководиоцима, који су купили прецењене банке пуне токсичних вредносних папира.

Ситикорп, Бенк оф Америка, Голдман Сакс, Мерил Линч и други симболи „одличности“ би сви доживели колапс да није било јавних акција за спасавање. А ипак смо ми деценијама мислили да су људи који су управљали тим фирмама били много паметнији од нас.

Одрасли смо дивећи се људима као што су Роберт Рубин, Џон Тен и Хенри Полсон. Рубин, бивши амерички министар финансија и бивши председник Голдман Сакса, руководио је Ситигрупом у време њеног колапса и кући понео 150 милиона долара бонуса. Да ли је за овакав „учинак“ уопште требало да буде било како награђен? Пре само коју недељу, главни руководиоци технички банкротисаног Ситигрупа хтели су да за себе купе нови луксузни француски млазњак од 50 милиона долара, док то није зауставила Бела кућа.

Пише: Син Минг Шо
субота, 07 фебруар 2009 17:01

Џон Тен, такође бивши председник Голдман Сакса, помогао је себи и својим сарадницима из Мерил Линча да добију бонусе у износу од четири милијарде долара, чак и пошто је своју фирму морао продати Банци Америке да би је спасао банкротства. Након што су га ухватили да троши 1,2 милиона долара за украшавање свог новог уреда, док се Мери Линч распадао, Бенк оф Америка је морала да га најури да би доказала растуће гађење због неконтролисане културе привилегија Вол стрита.

Полсон, одлазећи министар финансија и још један ветеран Голдман Сакса, оставио је у свом спасилачком пакету рупу за излаз довољно велику да кроз њу може да прође камион. Та рупа је његовим бившим пријатељима и колегама у Вол стриту омогућила да себи исплате бонусе вредне милијарде долара, док су новцем порезника одржавали ове фирме да не потону.

Универзитети које су ови људи похађали - Харвард и Јејл за Рубина; МИТ и Харвард за Тена; Дармут и Харвард за Полсона - били су магнети за најбоље младе умове света. Ми смо мислили да ове институције могу усадити памет, разумевање и карактер за које смо сви желели да их имамо више.

Можда би родитељи широм света требало да преиспитају своју често опсесивну тежњу за овим „бренд“ универзитетима, форсирајући своју децу као да је диплома Ајви лиге сама себи циљ. Сад знамо да титани из Вол стрита никад нису били толико паметни, а свакако не баш врло морални, јер су пали на једином тесту који се рачуна. Све фирме којима су руководили пропале су и биле су спасене само новцем оних који никад нису могли да добију руководећи посао у Вол стриту или место на Харварду.

Ови су принчеви Вол стрита, међутим, на један начин били паметнији: успели су да згину богатство док смо ми остали суочени са хаосом који су оставили. Бернард Медоф, који је потекао из „нижег“ Њујорка и похађао један осредњи универзитет, провешће неко време иза решетака, али се то никад неће догодити ниједном од титана Вол стрита с блу-чип педигреом.

Историја није била љубазна према друштвима која изгубе поверење у интегритет својих лидера и институција. Ми треба да спасемо наш економски систем од оних који га злоупотребљавају, иначе...

Принчеви Вол стрита згрнули богатство и оставили хаос

Пише: Син Минг Шо

субота, 07 фебруар 2009 17:01

(Аутор је приватни инвеститор и бивши гостујући професор на Универзитету Принстон)